

dicije i tehnologije / Scontro fra tradizione e tecnologia“ (124) iznesena je zanimljivost o prometnoj nesreći 1940., preciznije o sudaru zaprežnih kola i automobila Istarskoga vodovoda.

„Rezervoare sjećanja / Serbatoi di ricordo“ (126-133), posljednju cjelinu monografije, čini tridesetak fotografija iz tridesetih godina dvadesetoga stoljeća i razdoblja gradnje vodovoda te suvremenih fotografija sačuvane baštine.

Na izvorima Istarskog vodovoda / Alle fonti dell'Acquedotto Istriano publikacija je dvojakoga značaja. Osim što obilježava osamdesetu obljetnicu svečanoga otvaranja Istarskoga vodovoda, idealan je poticaj za sustavnija znanstvena istraživanja o vodoopskrbi u Istri.

Jasenko Zekić

Nogometni klub Štinjan 1933. – 2013., autor i urednik Bojan Vuk, Štinjan: Nogometni klub Štinjan, 2013., 175 str.

Monografija *Nogometni klub Štinjan 1933. – 2013.* namijenjena je svim prijateljima nogometa i sporta u Štinjanu, Puli i šire, a nastala je na inicijativu dugogodišnjega klupskog djelatnika i predsjednika kluba Bojana Vuka koji se skupljajući izvore podataka za knjigu odlučio za one najizvornije, na fotografije, dokumente i sjećanja izravnih sudionika povijesti nogometa u Štinjanu – bivših i sadašnjih igrača, trenera, članova uprave i njihovih obitelji. Osim navedenih izvora podataka, korištena je i arhiva raznih pisanih medija. Podijeljena na sedam zanimljivih poglavlja punih fotografija, statističkih podataka, rezultata, sastava momčadi i zanimljivosti, knjiga o nogometu u Štinjanu daje presjek društvenoga života i aktivnosti stanovnika Štinja u proteklih osamdesetak godina.

Čitateljima se u prvom poglavlju („Uvodne riječi“, 7-14) obraćaju autor i urednik Bojan Vuk, doživotni počasni tajnik Primo Babić i predsjednik kluba Ronald Kontešić, koji naglašavaju uloženi trud u nastanak ove knjige, ali i ističu veliku važnost nogometa i općenito sporta kao društvene aktivnosti koja zbližava ljude i pozitivno djeluje na razvoj mladeži. U Štinjanu je nogomet vrlo važan jer su mnoge obitelji generacijski vezane za nogometni klub za koji su igrali djedovi, sinovi i unuci. „Uvodne riječi“ završavaju

povijesnim pregledom razvoja Štinjana od rimskoga doba do početka 21. stoljeća. Stanovnici Štinjana duboko su osjetili burne političke, društvene i demografske promjene tijekom 20. st. Zbog blizine pulske vojne luke u Štinjanu i u okolici razne vojske gradile su svoje objekte i komplekse koji izravno utječu na život Štinjanaca. Izgled se mjesta mijenja krajem 20. st., kada se Štinjan zahvaljujući razvoju turizma, ali i sportskih društava, razvija u moderno naselje s pratećom infrastrukturom.

„Povijest igranja“ (15-84) naslov je drugoga, najopsežnijega poglavlja, koje se bavi poviješću loptanja u Štinjanu kroz priče o seniorskoj momčadi, mladim uzrastima kluba te o veteranima. Autor dijeli poglavlje na nekoliko dijelova koje je kronološki odredio kroz djelovanje seniorske momčadi.

Prva faza, „A ki će čuvati blago“, pokriva razdoblje do 1959. godine. O prvim godinama kluba doznajemo da prvi zabilježeni trag loptanja u mjestu potječe iz 1924., kada prijateljsku utakmicu pred štinjanskom publikom igraju pulske momčadi Serenissima i Pietas Julia. Nakon te utakmice štinjanski mladići odmjeravaju snage s istoimenim klubom s otočja Brijuni.

Godinom osnutka nogometnoga kluba smatra se 1933. zbog dva dokumenta. Prvi je sačuvana razglednica od 6. siječnja 1934., na kojoj Petar Celija popisuje nogometaše sa slike, uz komentar o pobjedi 6 : 1 protiv F. G. di Pola, a fotografija je sigurno nešto starija (svi su u majicama kratkih rukava i kratkim gaćicama). Drugi je dokaz nečiji rukopisni zapis da je prva utakmica igrana 11. lipnja 1933. protiv Galižane uz pobjedu 7 : 0. Prema ondašnjim fotografijama i sjećanju Ninija Macuke, igrači su nosili majice crvene boje sa žutom zvijezdom na lijevoj strani prsiju. Iznad zvijezde pisalo je „FGC“ (*Fascio Giovanile Calcistico* – Nogometna udruga mladih), a ispod „Stignano“.

Tridesetih godina Štinjanci sudjeluju u prvenstvu grada Pule te odigravaju prijateljske utakmice većinom protiv pulskih nogometnih klubova. Unatoč nedostatku financija, nogometni je klub bio sasvim solidno opremljen, igrači su imali lijepe kompletne dresove sa simbolima kluba, prave nogometne čarape i cipele.

Završetkom Drugoga svjetskog rata Štinjan nastupa u Gradskoj ligi Pule, nastupa i na kup-utakmicama. Službene se utakmice odigravaju u Puli, a prijateljske na improviziranim igralištima na obližnjoj Puntizeli i Hidrobazi. Tek se sredinom pedesetih godina 20. st. u Štinjanu na Fortinu gradi novo igralište, koje je bilo uvod u drugu fazu razvoja štinjanskoga nogometa, koja će trajati od 1959. do 1962. Razdoblje koncem pedesetih i

početkom šezdesetih godina prošloga stoljeća smatra se najuspješnijim u povijesti kluba. Formalno je organiziran kao sportsko društvo i natječe se u Pulskom podsavezu, u kojem bilježi zapažene rezultate. Osvajaju dvaput prvo mjesto, i to u sezonama 1959./1960. i 1961./1962. Zbog neodgovarajućega terena, igralo se na igralištu u sklopu obližnje vojarne. Za klub nastupaju i brojni mladi vojnici-sportaši. Štinjanci ih prihvaćaju, a mnogi su nakon vojske ostali u Štinjanu ili u Puli. Unatoč navedenim uspjesima, klub je zapao u financijske teškoće s kojima završava kratak, ali vrlo uspješan štinjanski uzlet u istarskom nogometu. Treća faza štinjanskoga loptanja odnosi se na kraj šezdesetih i sedamdesete godine 20. stoljeća. Klub se natječe u Pulskoj općinskoj ligi, u Međuopćinskoj ligi Pula – Rovinj, koju osvaja u sezoni 1974./1975. te ulazi u Istarsku B ligu. Sezone 1977./1978. Štinjan se natječe u najvišoj istarskoj I. A ligi, u kojoj se zadržava dvije godine. Jedan od zaslužnih za sportske uspjehe je i Berislav Mićula Poldrugovac, igrač NK Rijeke i NK Hajduka iz Splita te trener Štinjanaca sredinom sedamdesetih godina. Osim sportskih uspjeha, to vrijeme karakteriziraju i izgradnja klupskoga objekta i proširenje igrališta. Izgrađeni su sadržaji koji su omogućili bolje uvjete za treningu, utakmice i druženja.

Uspješno nogometno desetljeće u kojem klub igra zapaženu ulogu u pulskim općinskim ligama karakterizira četvrtu fazu u povijesti kluba, a pokriva osamdesete godine prošloga stoljeća. NK Štinjan je stabilan ligaš i natječe se u Istarskoj ligi jug, Općinskoj ligi Pule jug, jedinstvenoj Općinskoj ligi Pule, a 1985. osvaja i Kup Istre.

Mjesto se sredinom 80-ih širi, izgrađuju se naselja Puntizela, Baližerka, Kaščuni. Dolaze nove obitelji, a novodoseljeni se dječaci uključuju u nogomet. Osim seniorske momčadi, tih godina nastupaju i juniori, klub ima pionirsku momčad, pokrenuta je i škola nogometa.

Peta se faza u povijesti kluba odnosi na devedesete godine i na promjene koje su se dogodile u tome vremenu. Početkom devedesetih Štinjanci igraju nogometne turnire jer je prvenstvo prekinuto zbog agresije na Hrvatsku. Sezone 1992./1993. klub se natječe u Istarskoj regionalnoj ligi – skupina Jug, potom u Drugoj županijskoj nogometnoj ligi te konačno u Prvoj županijskoj ligi.

Posljednja se faza u povijesti kluba odnosi na razdoblje od 2000. do 2012. Klub ispada iz Prve, a potom i iz Druge županijske lige. Treninzi se odvijaju na igralištu u Valbandonu zbog rekonstrukcije igrališta na Fortinu

u Štinjanu. U klubu je velika fluktuacija igrača i trenera, dolazi do sportske i upravljačke krize koja kulminira promjenama uprave, trenerskoga i cjelokupnoga igračkog kadra, kao i gašenjem nekoliko mladih selekcija.

Priča o mladim uzrastima kluba vrlo je zanimljiva i prati ne samo sportski nego i društveni razvoj Štinjana. Poslije Drugoga svjetskog rata započelo se pridavati puno pozornosti sportskom odgoju mladih. Velika se važnost naročito pridavala gimnastici i atletici kao temeljnim sportovima. Ipak je najpopularniji bio nogomet. Kako je u Štinjanu bila četverorazredna škola, mnoga djeca nastavljaju svoje školovanje u pulskim školama ili u obližnjoj Fažani. Velik je broj štinjanskih dječaka igrao za fažansku školu i osvajao trofeje na turnirima pulskih osnovnih škola.

Prvi počeci organiziranoga rada s mladima datiraju iz 1975., kada je pokrenut prvi juniorski sastav NK Štinjana, pod vodstvom Josipa Kontešića Bepića. Deset godina poslije juniori gube u finalu Kupa Istre od vršnjaka Istre iz Pule. Juniori uspješno nastupaju u Prvoj općinskoj nogometnoj ligi. Ranih devedesetih nekolicina entuzijasta, ponukana velikim porastom broja dječaka na štinjanskim ulicama, uz podršku je kluba počela raditi s najmlađima. Osim pionira, bili su tu i početnici, pokrenuta je škola nogometa iz koje je potekao niz uspješnih dječaka. Kvalitetni iskorak u radu s mladima dogodio se u sezoni 2005./2006., kada je uprava kluba učinila izvrstan korak angažiranjem dva stručno obrazovana trenera, Sandija Popovića i Milovana Lazendića. Strategija kluba da dječaci, osim u standardnim natjecanjima, sudjeluju i na turnirima, da se organiziraju izleti, proslave, druženja i ostali događaji koji će animirati djecu i roditelje, urodila je plodom te sljedećih nekoliko sezona NK Štinjan postaje poznat po radu s mladima. Bili su to vrhunci rasta kluba. Poput nekih prvoligaških momčadi klub je imao školu nogometa, momčadi uzrasta do 9 i do 11 godina te mladih pionira, starijih pionira i juniora. Godine 2009. počinje s radom i najmlađa selekcija uzrasta, do 6 godina.

Veteranska momčad kluba oformljena je početkom 80-ih godina, ali se tadašnja momčad nije uključila u istarska veteranska natjecanja. To je učinila u sezoni 2000./2001. te se u kasnijim sezonama natječu u Drugoj županijskoj ligi Jug. Sredinom 2009. veterani registriraju svoju sportsku udrugu NK Štinjan Veterani i tako se organizacijski odvajaju od kluba. U posljednjih nekoliko godina uspješno organiziraju tradicionalnu mjesnu feštu Štinjanska noć.

„Gdje se sve igralo? U kakvim uvjetima?“, pretposljednji je podnaslov drugoga poglavlja u kojem se daje pregled svih nogometnih terena na kojima se igrao nogomet u Štinjanu od dvadesetih godina 20. stoljeća. Do kraja Drugoga svjetskog rata igra se na tzv. Velikoj njivi, poljani iza oštrog zavoja na cesti Valelunga – Monumenti. Nakon rata igra se iza staroga ulaza u Puntičelu. Pedesetih je godina nogometni teren između današnje Hidrobaze i prostora MUP-a Valbandon. Prijateljske utakmice s vojskom igraju se unutar bivše vojarne Monumenti. Godine 1955./1956. pristupilo se uređenju novoga igrališta na prostoru gdje se i danas nalazi igralište Fortin, koje je početkom 21. st. obnovljeno i službeno otvoreno 13. lipnja 2008.

Posljednji podnaslov drugoga poglavlja nosi naslov „Turniri“ i daje prikaz mnogih turnira na kojima su sudjelovali nogometaši Štinjana u svim dobnim kategorijama. Spomenuti su i malonogometni turniri, među kojima se ističe, sada ugasli, Puntičela cup, koji su Štinjanci osvajali 1980. – 1984.

Treće poglavlje („Pojedinci“, 85-98) piše o sportašima i sportskim djelatnicima koji su zaslužni za razvoj i funkcioniranje kluba kroz povijest. Redaju se imena predsjednika kluba, tajnika, blagajnika, trenera svih dobnih kategorija, liječnika, oružara, sudaca i delegata. Važnost nogometnoga kluba za sportski i društveni život mjesta pokazuje popis mnogobrojnih štinjanskih obitelji u kojima se u najmanje tri naraštaja održala tradicija igranja za klub. Ističu se obitelji Rovis, Grbac, Macuka i Zahtila po brojnosti članova i bližih rođaka koji su branili njegove boje.

Pojedinac koji se posebno ističe u štinjanskoj nogometnoj povijesti jest Berislav Mićula (Mićelo) Poldrugovac. Preko pulskih klubova Tehnomonta i Istre nogometni ga put vodi u Rijeku, a potom u Hajduk, u kojem je zaigrao u doba njegova najvećega procvata, početkom sedamdesetih godina 20. stoljeća. Bilježi i nastupe za juniorsku reprezentaciju Jugoslavije. Prerano je završio nogometnu karijeru nakon teške ozljede ahilove tetive. Uvijek je s ponosom isticao svoje štinjansko podrijetlo, sudjelovao u radnim akcijama u kojima su mještani izgradili sportski objekt te financijski potpomagao klub. Trenirao je svoje sumještane gotovo tri sezone volonterski (sredinom sedamdesetih godina) i doveo talentiranu generaciju štinjanskih mladića iz Pulske općinske lige do Prve istarske lige. Kad se u svibnju 1978. u Savudriji igrala odlučujuća utakmica za ostanak u Prvoj istarskoj ligi, prvi se put registrirao za Štinjan i igrao zadnjih deset minuta te namjestio pobjedonosni gol. To je spasilo klub od ispadanja, bio je slavjen za praktički jedi-

nih deset minuta koje je odigrao za svoj klub. Ostao je uvijek blizu kluba, nalazio sponzore i donatore, nabavljao lopte i sportsku opremu, pomagao u nalaženju neophodnoga igračkog kadra.

Navijači su posebna priča Štinjana od samih početaka igranja u Štinjanu pa do dan danas. Gledanje utakmica nedjeljom imalo je ne samo sportski karakter. Kao istaknuti članovi u povijesti kluba ističu se nogometaši, treneri i djelatnici kluba Franko i Karlo Rovis, Ivan Bezjak, Primo Babić, Josip Kontešić Bepić, Lino Hrvatinić, Antun Macuka, Tomislav Martinčević Tomica i Robert Burić.

Četvrto poglavlje („Društvene aktivnosti“, 99-122) donosi cijeli niz raznih društvenih događanja u Štinjanu, ali i šire, koje je organizirao klub. Organizacija mnogobrojnih proslava, zabava, izleta, rođendana, navijačkih putovanja, priprema, prijama raznih sportaša i gostiju obilježila je rad kluba. Druženje mladih i starih Štinjanaca upotpunjuje sve pozitivne osobine sporta i sportskih aktivnosti. Krajem 50-ih i početkom 60-ih godina 20. stoljeća štinjanska je mladež odlično surađivala s vojnicima-sportašima iz vojarne Katarina – Monumenti. Mnogi od njih provodili su slobodno vrijeme u Štinjanu, družili se, igrali, a neki su i odlučili ostati u Puli i Štinjanu. Sport je postao najbolja sprega u tim druženjima i prijateljstvima.

Zahvaljujući volonterstvu i radnim akcijama dijelom je izgrađen i nogometni stadion s potpunom infrastrukturom, kojim se koristi većina štinjanskih sportskih udruga. Prava volonterska aktivnost bila je oduvijek organizacija i realizacija klupske fešte – Štinjanske noći.

U petom se poglavlju („Upravljanje klubom“, 123-142) s podosta detalja opisuju skupštine kluba (najstarija je dokumentirana skupština ona od 12. veljače 1961.), opisani su sastanci Predsjedništva, Uprava, Izvršnoga odbora. Broj članova sustavno se bilježi od 2003. godine. Nabrojani su sponzori, donatori i partneri kluba koji se pamte od kraja Drugoga svjetskog rata.

Kroz financijska izvješća, odnosno priljev i odljev sredstava (od 2000.), te nabrojane najmoprimce klupskoga prostora od kraja osamdesetih godina prošloga stoljeća možemo pratiti i dijelove gospodarskoga i turističkoga razvoja mjesta. Tih istih osamdesetih tiskaju se prvi dokumenti: članske iskaznice, ulaznice i veliki plakati za Štinjanske noći, izrađuju se značke. Koncem tisućljeća izdaju se zastavice, počinju se tiskati zidni i džepni kalendari, razne vrste iskaznica i bedževa, upaljača, privjesaka, naljepnica. Klub se u medijima stalno spominje posljednjih šezdesetak godina, najviše u

Glasi Istre i u *La Voce del popolo*. Zanimljivo je da je u nekad popularnom *VUS*-u (*Vjesnik u srijedu*) tiskana vijest iz NK Štinjana. Povod je bio pogodak koji je u rujnu 1965., na utakmici protiv Staklara na Fortinu, s gola na gol postigao ondašnji vratar Zlatko Majetić. To su *VUS*-ovi novinari zabilježili kao prvi takav zgoditak na ovim prostorima. Danas je klub redovito prisutan na internetu te lokalnim radijskim i televizijskim postajama. Posjeduje svoje mrežne stranice i neslužbeni profil kluba na *Facebooku*.

Pretposljednje, šesto poglavlje („Klub danas i sutra“, 143-152) donosi podatke o sponzorima, ustroju i radu kluba, slike članova uprave kluba, popise registriranih igrača u svim starosnim kategorijama, slike momčadi, stanje na tablicama u raznim natjecanjima. U budućnosti klub planira značajne pomake u radu s mladima, uključivanje većega broja djece, ne samo iz Štinjana. U planu je i uređenje okoliša te izgradnja dodatnih sportskih sadržaja, čime će se omogućiti kvalitetnija suradnja s mještanima, školom i vrtićem.

Posljednje poglavlje („Na kraju“, 153-175) kroz fotografije dočarava razvoj Štinjana u posljednjih šezdesetak godina. Nižu se raritetne fotografije s raznih gostovanja, prikazani su mnogi nogometaši, utakmice, momčadi. Posebno je zanimljiva fotografija momčadi NK Cajger iz 1960. jer svjedoči o postojanju kluba pulskih urara. Razni dokumenti iz povijesti kluba, izvori podataka, isprike, zahvale i zaključak zatvaraju ovu zanimljivu knjigu.

Nogometna igra i svi događaji vezani za nju mnogo znače Štinjanu i Štinjancima. Kroz povijest nogometa pratimo povijest življenja u Štinjanu kroz sve društveno-političke mijene dvadesetoga stoljeća. Zbog svojega strateškog položaja Štinjan se sporije razvijao, nalazio se u svojevrsnoj izolaciji jer je skoro dva stoljeća bio „okupiran“ raznim vojskama i njihovim građevinama koje su ostavile do danas vidljiv pečat svoje dugotrajne nazočnosti. Sport razbija izolaciju mjesta i omogućuje Štinjancima svojevrsan društveni i kulturni razvitak. Nogomet u tom razvitku ima posebno mjesto i kroz druženje, razvoj osobnosti, tjelesne kulture, ali i infrastrukture u mjestu.

Sve se promijenilo razvojem turizma i padom totalitarnih sustava, ali je sport (nogomet) ostao integrativni faktor između mnogih generacija Štinjanaca koji su kroz tu popularnu igru unaprijedili i život mjesta.

Nakon knjige Antona Percana *Nogomet u Puli* i monografije o NK Fažana izdanih 2011. te *Nogometnih sjećanja: medulinske nogometne kronike*

Renata Lorenzina iz 2013., monografija *Nogometni klub Štinjan 1933. – 2013.* vrijedan je prinos povijesti nogometa i sporta općenito na Puljštini.

Igor Jovanović

Stjepan Cek, *Uspomene na svećeničke godine u Istri, 1937.- 1965.*,
Zagreb: Glas Koncila / Matica hrvatska – ogranak u Lanišću, 2013., 89 str.

U povodu proglašenja Sluge Božjega Miroslava Bulešića blaženim u pulskoj Areni 28. rujna 2013., u izdanju je Glasa Koncila i Matice hrvatske – ogranak u Lanišću iz tiska izišla omanja knjiga svećenika Stjepana Ceka *Uspomene na svećeničke godine u Istri, 1937.-1965.* Iz „Predgovora“ (5-6) mons. Ivana Miklenića, glavnoga urednika *Glasa Koncila*, doznajemo da se radi o Cekovim rukopisnim uspomnama naslovljenim *Štefan Cek, Moje življenje*, čiji se original čuva u Biskupijskom arhivu u Kopru. Po povratku u rodnu Sloveniju, za vrijeme župnikovanja u Dekanima, Cek je, prema vlastitom priznanju, na nagovor prijatelja, svećenika Zvonimira Brumnić, napisao svoje sjećanje na godine provedene u Istri po raznim župama.

Na početku autor donosi nekoliko sažetih informacija o svojem životu. Rođen je u Hrušici, u župi Podgrad u Tršćanskoj i Koparskoj biskupiji, u brojnoj obitelji: imao je 11 braće i sestara. Gimnaziju je završio u malom sjemeništu u Gorici, a teologiju u Centralnom bogoslovnom sjemeništu, također u Gorici. Za svećenika je zaređen 27. ožujka 1937., a iste godine imenovan je upraviteljem župe u Kašćergi. Do odlaska iz Istre Cek je svećeničku službu obavljao u ukupno 11 župa, ponekad istovremeno u dvije ili tri. O svom boravku u svakoj od njih ostavio je nekoliko zanimljivih zapisa koji bi se, možda, mogli sažeti pod naslov „Križni put »slavenskoga« svećenika u doba dvaju totalitarizama: fašizma i komunizma“.

U Kašćergi (8-9), svojoj prvoj župi, Cek bilježi razloge zbog kojih je smetao fašističkom režimu. Među vjernicima je širio vjerski list na hrvatskom jeziku *Glasnik Srca Isusova*, otkrio je natpise na tom jeziku na križnom putu u mjesnoj crkvi, koji su namjerno bili prekriveni, a kao vlasnik jedinoga radiouređaja u župi nedjeljom ga je stavljao na prozor župnoga stana da bi vjernici mogli slušati hrvatski program. Bilo je to dovoljno da policija u Puli dostavi pritužbe biskupu Santinu protiv novoga upravitelja župe, zaprijetivši